

POLITISOITUNUT PANDEMI

Suomalaiset antavat yhä siunauksensa koronatoimille,
mutta kritiikki kasvaa

Yli vuosi koronapandemian rantautumisesta Suomeen virus huolettaa kansalaisia edelleen sekä terveyden että taloudenkin puolesta. Myös tuki hallituksen päättämille rajoitustoimille on edelleen laajaa.

Yksituumaisuuteen on kuitenkin ilmennyt säröjä, ja suhtautuminen rajoitustoimiin on politisoitunut pandemiavuoden aikana. Varsinkin oppositiopuolueiden kannattajat suhtautuvat rajoitustoimiin hallituspuolueiden kannattajia varautuneemmin.

Eniten kritiikkiä kohdistuu liian löysinä pidettyihin matkustusrajoituksiin, mutta myös liian lievät maskisuositukset ja monien liian kireinä pitämät harrastus- ja liikuntarajoitukset herättävät närää.

- ◆ Kaksi kolmesta (65 %) pitää koronaviruspandemiaa uhkana suomalaisten terveyden kannalta, eikä uhka-arvio ole käytännössä vuodessa pudonnut.
- ◆ Lähes kolme neljästä (72 %) suomalaisesta antaa täyden tukensa hallituksen toimille koronavirus-epidemian torjumiseksi. Oppositiopuolueiden äänestäjien ja esimerkiksi yrittäjien tuki koronatoimille on kuitenkin pudonnut tuntuvasti viime keväästä.
- ◆ Suomalaisista 70 prosenttia on sitä mieltä, että matkustusrajoitukset ulkomailta Suomeen ovat liian lieviä.
- ◆ Puolet (48 %) toivoisi tiukempaa maskisuositusta. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan keskeyttämistä 43 prosenttia pitää liian tiukkana toimenä.

Kun koronaviruspandemia iski Suomeen keväällä 2020, suomalaiset olivat hyvin yksituumaisia halussaan nujertaa tauti ja antoivat siunauksensa hallituksen poikkeuksellisen syvälle kansalaisten vapauksiin kajoaville koronatoimille. Tahto nitistää tauti on edelleen voimakasta, mutta näkemykset eri koronatoimien tarpeellisuudesta ovat alkaneet politisoitua.

Koronatoimien hyväksymisen taustalla on edelleen se, että tautia pidetään yhtä vakavana sekä suomalaisten terveydelle että erityisesti taloudelle kuin vuosi sitten.

Ensimmäinen Arvo- ja asennetutkimuksen koronapandemiaa koskeva kysely toteutettiin ensimmäisten laajamittaisten rajoitustoimien astuessa voimaan maaliskuuhuhtikuun vaihteessa 2020.¹ Tuolloin taudin vakavuudesta ja tarttuvuudesta oli vielä vain vähänlaisesti tietoa saatavilla. Vuoden mittaan kansalaisten tietämys taudin vakavuudesta ja leviämisestä on kasvanut. Myös rokottaminen taudin varalta on edennyt keväällä 2021 varsin ripeästi.²

Siihen nähden ei ole yllättävää, että koronaviruksen pelko ei ainakaan ole lisääntynyt vuodessa. Tautiin suhtaudutaan kuitenkin edelleen vakavasti. Suomalaisista 42 prosenttia ilmaisee, että koronavirus ja sen leviäminen Suomessa ahdistaa ja pelottaa. (Kuvio 1) Toisella kannalla on kuitenkin puolet (48 %).

Koronaviruksen aiheuttama ahdistus ja pelko ovat pysyneet likimain samalla tasolla kuin vuosi sitten (44 %), mikä kieli siitä, että tieto ei ole ainakaan lisännyt tuskaa. Niiden osuus, joita virus ja sen leviäminen eivät ahdistaa ja pelota, on kasvanut seitsemän prosenttiyksikköä vuodessa. Ennen kaikkea tieto on lisännyt kykyä varautua tautiin, mikä näkyy suhtautumisessa erilaisiin rajoitustoimiin (ks. ss. 6–8).

Naisia tauti ja sen leviäminen ahdistavat huomattavan paljon useammin (53 %) kuin miehiä (31 %, tarkat väestöryhmittäiset erittelyt ks. Kuvioliite). Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia (57 %)

tauti ahdistaa niin ikään kouluttautuneita enemmän. Sosioekonomisista ryhmistä tauti ahdistaa vähiten yrittäjiä (27 %).

Erityisen mielenkiintoista on kuitenkin taudin ja sen leviämisen aiheuttaman ahdistuksen ja pelon jakauma eri äänestäjäryhmissä, sillä se vaikuttaisi olevan yhteydessä suhtautumiseen rajoitustoimiin (ks. ss. 6–8).

Vasemmistopuolueita, vihreitä ja Liike Nyt-äänestävistä vähintään joka toinen kokee ahdistusta ja pelkoa pandemian johdosta. Sen sijaan muiden puolueiden kannattajia tauti ahdistaa ja pelottaa vähemmän. Selvästi vähiten virusta pelkäävät RKP:n (20 %)³ ja perussuomalaisten (31 %) kannattajat. Erot eri äänestäjäryhmien välillä ovat jyrkentyneet viime keväästä.

Uhkaavuus politisoituu

Suomalaisten huolet koronapandemian terveys- ja talousvaikutuksista ovat vähentyneet hieman viime vuodesta.⁴ Samoin kuin viime keväänä, vähemmistö on huolissaan pandemian vaikutuksista omaan terveyteen ja talouteen, mutta huoli kasvaa läheisten kohdalla ja on suurimmillaan suomalaisten kohdalla ylipäänsä.

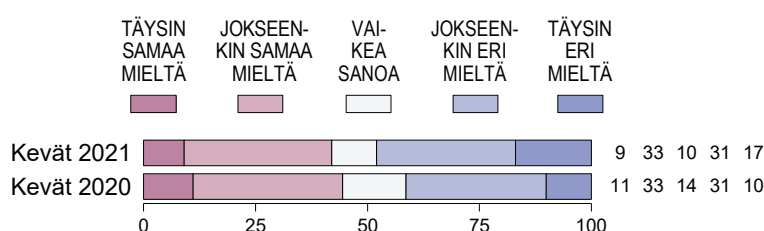
Omaa terveyttään uhkaavana koronaviruspandemiaa⁵ pitää 37 prosenttia väestöstä. 61 prosenttia ei pidä sitä uhkaavana (Kuvio 2).

Virusta itselleen terveysuhkana pitävien osuus on vuodessa pienentynyt hieman, viidellä prosenttiyksiköllä. Läheisilleen pandemiaa uhkaavana pitävien osuus on laskenut enemmän (10 %-yks.), mutta jää edelleen korkeahkoksi. Läheisten terveyttä uhkaavana epidemiaa pitää 59 prosenttia, ja 40 prosenttia ei pidä. Suomalaisista kohdalla yleensä pandemiaa pitää edelleen uhkaavana terveyden kannalta kaksi kolmesta (65 %), eikä uhkarvio ole käytännössä vuodessa pudonnut.

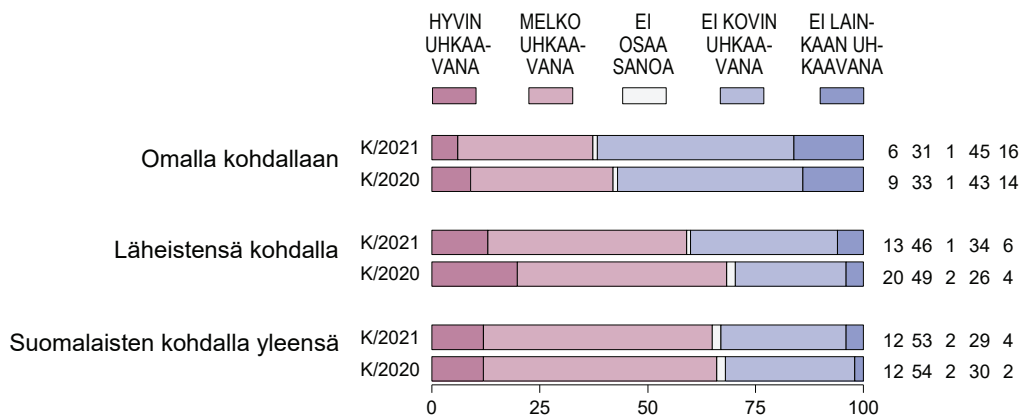
Uhka-arvion pysymiseen korkeana saattavat vaikuttaa paitsi vuoden mittaan kertyneet tiedot taudin vakavuudesta myös se, että uudet virus-

Pelko ei ole kasvanut.

KUVIO 1. "Koronavirus ja sen leviäminen Suomessa ahdistaa ja pelottaa minua" (%)

KUVIO 2. Kuinka uhkaavana terveyden kannalta pitää koronavirusepidemiaa: arviot keväällä 2020 ja keväällä 2021 (%)

mutaatiot ovat heittäneet varjon hyvin edenneelle väestön rokottamiselle: uusien mutaatioiden kohdalla ei ole varmuutta siitä, kuinka hyvin eri rokotteet ehkäisevät niiden leviämistä.⁶

Miehet pitävät pandemiaa selvästi naisia vähemmän uhkana niin omalla, läheisten kuin suomalaisten kohdalla ylipäänsä (ks. Kuviliite). Myös iällä on väliä. Alle 35-vuotiaat suhtautuvat virukseen omalla kohdallaan muita ikäryhmiä huolettomammin, mutta jakavat kyllä huolen läheisistään ja kaikista suomalaisista. Uhkaavuuskokemus jakaa väestöä myös poliittisen suuntauksen mukaan erityisesti tarkasteltaessa huolta kaikkien suomalaisten terveydestä, mikä saattaa osaltaan selittää myös vaihtelua äänestäjryhmien suhtautumisessa rajoitustoimiin (ks. ss. 6–8).

Vasemmistopuolueita ja vihreitä äänestävistä noin neljä viidestä pitää koronavirusepidemiaa uhkana kaikkien terveydelle. Oppositipuolueista

perussuomalaisten, kokoomuksen ja Liike Nytin sekä hallituspuolueista RKP:n äänestäjät suhtautuvat pandemian terveysvaikutuksiin muiden puolueiden äänestäjiä vähemmän huolestuneesti.

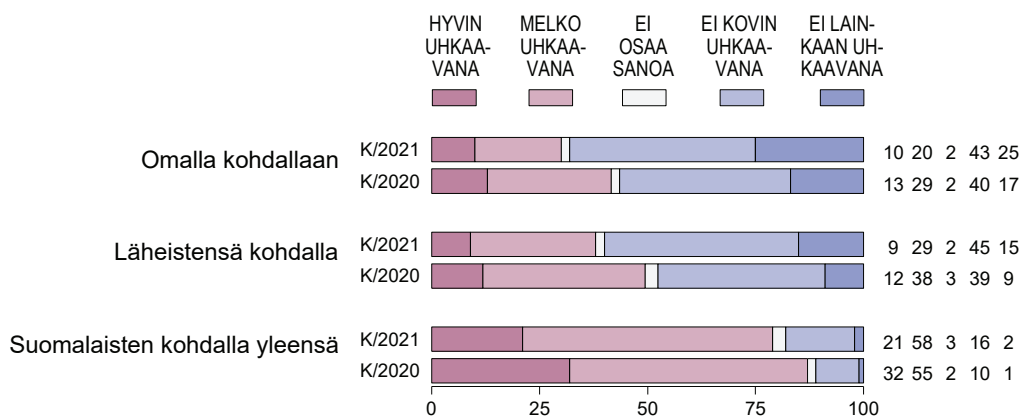
Arviot koronaviruksen uhkaavuudesta talouden ja toimeentulon kannalta ovat lieventyneet hieman terveysuhkaa enemmän. Nyt tiedetään, että koronaviruksen negatiiviset vaikutukset kansantalouteen olivat arvioitua lievempiä, ja talous toipuu näillä näkymin varsin ripeästi rajoitusten purkautuessa.⁷

Pandemiaa pitää omalla kohdallaan uhkaavana taloudelle ja toimeentulolle vajaa kolmannes (30%), kun valtaosa (68%) torjuu uhkakuvan (Kuvio 3). Vuodentakaiseen nähden virusta omalle toimeentulolle uhkana pitävien osuus on pudonnut 12 prosenttiyksiköllä.

Läheisten kohdalla pandemiaa pitää uhkana taloudelle ja toimeentulolle 38 prosenttia (-12 %-yks. viime vuoteen nähden), mutta enemmistö

Uhkakokemus politisoituu.

KUVIO 3. Kuinka uhkaavana talouden ja toimeentulon kannalta pitää koronavirusepidemiaa: arviot keväällä 2020 ja keväällä 2021 (%)

(60 %) ei pidä sitä uhkana läheistenkään toimeentulolle.

Sitä vastoin kaikkien suomalaisten kohdalla kuitenkin edelleen valtava enemmistö (79 %) pitää pandemiaa uhkaavana taloudelle ja toimeentulolle. Asenteissa näkyy suomalaisten huoli Suomen talouden kehityksestä ylipäänsä ja mahdollisesti myös huoli julkisen talouden kestävydestä. Enemmistö suomalaisista nimittäin aloittaisi julkisen talouden tasapainottamisen jo tällä vaalikaudella ja leikkaisi menoja.⁸

Väestöryhmittäinen erittely paljastaa, että huoli pandemian uhkaavuudesta kaikkien suomalaisten taloudelle ja toimeentulolle jaetaan hyvin laajalti. Kysymys ei politisoidu lainkaan terveysuhkaa koskevien näkemysten tavoin.

Hysteriaako?

Pandemian terveysuhan politisoituminen korostuu, kun tarkastellaan suomalaisten suhtautumista väitteeseen, jonka mukaan pandemia on aiheuttanut yhteiskunnassa hysteerisen reaktion ja ajanut ylimitoitettuihin toimiin.

Suomalaisten laaja enemmistö pitää edelleen koronatoimia oikein mitoitettuina. Vain vajaa kolmasosa (30 %) on sitä mieltä, että koronavirusepidemian ympärillä käyty keskustelu on saanut hysteerian piirteitä ja se on ajanut päättäjät ylimitoitettuihin toimiin (Kuvio 4). Enemmistö (57 %) torjuu ajatuksen.

Verrattuna viime kevääseen⁹ kriittisyys päättäjien ylimitoitettuja toimia kohtaan on kuitenkin kasvanut kymmenen prosenttiyksikköä.

Kriittisyyden kasvua näkyy monissa väestöryhmissä, joista huomio kiinnittyy kokoomusäänestäjien kriittisyyden kasvuun. Viime keväänä kokoomuksen äänestäjistä 24 prosenttia arvioi koronakeskustelun saaneen hysteerian piirteitä ja ajaneen päättäjät ylimitoitettuihin toimiin. Nyt tätä mieltä on jo 44 prosenttia ja toisin kuin viime vuonna,

alle joka toinen (45 %) kokoomuksen kannattaja torjuu väittämän.

Parissa muussa äänestäjäryhmässä mielet ovat muuttuneet vielä rajummin. Liike Nytin äänestäjistä nyt 48 prosenttia (+30 %-yks. viime kevääseen nähden) ja kristillisdemokraattien äänestäjistä 47 prosenttia (+38 %-yks.) arvioi keskustelun saaneen hysteerian piirteitä ja vieneen ylimitoitettuihin toimiin. Perussuomalaisten äänestäjistä 45 prosenttia yhtyy väittämään. Ehkä hieman yllättäen myös hallituspuolue RKP:n äänestäjistä peräti 48 prosenttia yhtyy väitteeseen. Muiden hallituspuolueiden kannattajien selvä enemmistö torjuu väitteet hysteriasta ja ylimitoitetuista toimista.

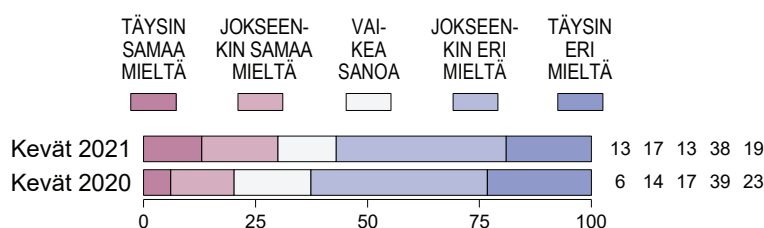
Koronakriisin hoitoon liittyvä politiikan linna-rauha on ohi ja oppositiopuolueiden yltyvä kritiikki hallitusta kohtaan on kannustanut osaa näiden puolueiden äänestäjistä kyseenalaistamaan liian tiukoiksi koettuja koronatoimia. Hallituspuolueiden äänestäjät sen sijaan ovat pitkälti pysyneet uskollisina hallituspuolueiden varovaiselle, taudin uhkaa ja rajoitustoimia korostavalle linjalle.

Nurinasta huolimatta selvä enemmistö puoltaa edelleen hallituksen koronatoimia. Lähes kolme neljästä (72 %) suomalaisesta antaa täyden tukensa hallituksen toimille koronavirusepidemian torjumiseksi, vaikka ne ovat olleet poikkeuksellisia (Kuvio 5). Viidesosa (19 %) ei kuitenkaan antaisi hallitukselle synninpäästöä toimistaan.

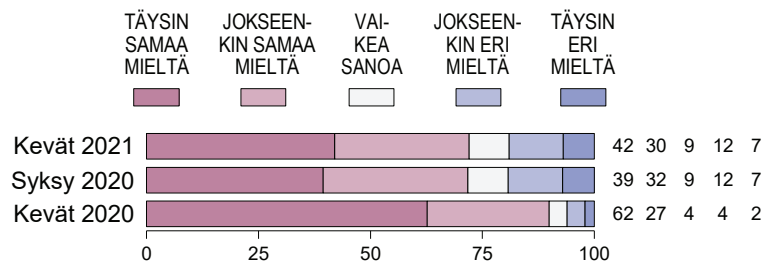
Lukemat ovat käytännössä samat kuin viime lokakuun mittauksessa¹⁰. Koronakevään 2020 ehdoton ja käytännössä kaikki kansankerrokset kattava tuki hallituksen toimille loiventui syksyyn mentäessä, muttei ole sittemmin horjunut lisää. Vaikka rajut koronatoimet hyväksytään yleisesti, näkemykset koronatoimista ovat ajan myötä saaneet sävyeroja (ks. ss. 6–8).

Kevääseen 2020 verrattuna tuki hallituksen pandemiantorjunnalle on säilynyt täysin rikkumattomana vain pääministeripuolue SDP:n sekä vihreiden äänestäjien parissa. Kaikissa muissa väes-

KUVIO 4. "Koronavirusepidemian ympärillä käyty keskustelu on saanut hysteerian piirteitä, ja se on ajanut päättäjät ylimitoitettuihin toimiin" (%)

KUVIO 5. "Vaikka hallituksen toimet koronavirusepidemian torjumiseksi ovat poikkeuksellisen järeitä, annan niille täyden tukeni" (%)

töryhmissä on herännyt vähintään epäilyksen siemen toimien tarpeellisuudesta. Ikäryhmistä 26–35-vuotiaat erottuvat selvästi kriittisimpänä. Suurimmat mielenliikkeet havaitaan kuitenkin etenkin oppositiopuolueiden äänestäjäryhmissä, mikä kertoo pandemian politisoitumisesta.

Kun vielä keväällä 2020 perussuomalaisten äänestäjistä 75 prosenttia antoi täyden tukensa hallituksen toimille, nyt niin tekee enää 42 prosenttia. Kokoomusäänestäjien varaukseton tuki hallituksen koronatoimille on pudonnut 86 prosentista 59 prosenttiin. RKP:n äänestäjien tuki on

Holhous alkaa hiipien taas ahdistaa

Vajaa kolmannes (31 %) suomalaisista on sitä mieltä, että valtio säätelee liikaa yksityisen ihmisen elämää (Kuvio 6). Enemmistön mielestä (51 %) valtio ei puutu kuitenkaan liikaa ihmisten elämään.

Asenteet ovat nyt mahdollisesti palaamassa asteittain kohti normaalia koronaviruksen jäljiltä, sillä kevään 2020 asennejakauma poikkesi rajusti aiemmasta. Vielä vuonna 2018 lähes puolet (47 %) arvioi valtion säätelevän ihmisten elämää liiaksi. Koronataudin levinnyt pandemiaksi keväällä 2020 väitteen kanssa samaa mieltä olevien osuus oli pudonnut 21 prosenttiin ja eri mieltä olevien osuus kasvanut 63 prosenttiin.

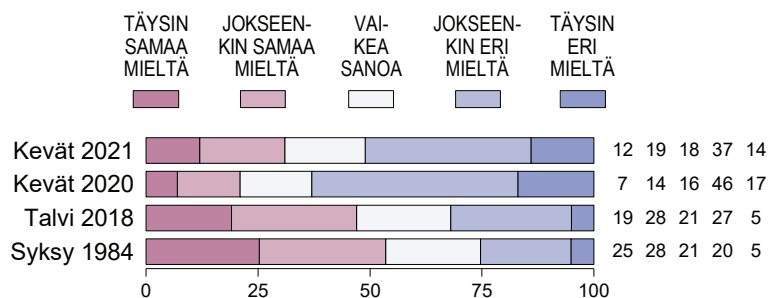
Miehet (36 %) kokevat naisia (25 %) enemmän valtion puuttuvan yksityisten ihmisten elämään liiaksi (ks. Kuvioliite). Johtavassa asemassa olevat ovat eri sosioekonomisista ryhmistä eniten (56 %) sillä kannalla, että valtio säätelee ihmisten elämää liiaksi.

Vielä selkeämmin tällä kannalla ovat perussuomalaisten äänestäjät, joista 62 prosenttia yhtyy väittämään.

Myös kokoomuksen (48 %), kristillisdemokraattien (47 %) ja Liike Nytin (47 %) äänestäjistä puolet pitää valtion puuttumista ihmisten elämään liiallisena. Opposition oikeistopuolueiden äänestäjät erottuvat keväällä 2021 muutoinkin hallituspuolueiden kannattajia rajoituskriittisempinä ryhminä. Äänestäjät näyttävät siis ryhmityneen suhtautumisessaan valtioon melko selkeästi hallitus-oppositiolinjan mukaisesti.

Koronakriisin alkaessa keväällä 2020 kansalaisten asennoituminen valtion oikeuteen rajoittaa elämää muuttui selvästi: suojaus laskettiin alas, ja kriisissä oltiin valmiita pitkälle meneviin ihmisen normaaliin elämään liittyviin rajoituksiin taudin torjumiseksi. Muutos oli merkittävä, sillä normaalioloissa suomalaisilla on ollut taipumusta kammoksua ylisääntelyä ja holhousa.^a

KUVIO 6. "Valtio säätelee liikaa yksityisen ihmisen elämää" (%)

^a Haavisto (2020c).

pudonnut 100 prosentista 67 prosenttiin. Liike Nytin äänestäjien tuki on pudonnut 43 prosenttiyksikköä ja kristillisdemokraattien äänestäjienkin 28 prosenttiyksikköä. RKP:n äänestäjiä lukuun ottamatta hallituspuolueiden kannattajien tuki

hallituksen koronatoimille on pysynyt yli 80 prosentin tasolla.

Yrittäjät erottuvat tyytymättöminä.

Paitsi, että kysymys koronatoimista on politisoitunut, väestöstä erottuu yksi ryhmä, joka ei varauksetonta siunaustaan toimille anna:

yrittäjät. Viime keväänä yrittäjistä 82 prosenttia antoi rajoitustoimille siunauksensa, nyt enää 49 prosenttia. Koronarajoitusten pitkittyminen on iskenyt erityisen rajusti tiettyjen alojen, esimerkiksi matkailu- ja ravintola-alojen¹¹, yrityksiin, ja se todennäköisesti näkyy yrittäjien suhtautumisessa rajoitustoimiin.

Matkustusrajoitusten löysyys ihmetyttää

Hallitus totesi ensi kerran poikkeusolot ja otti niiden nojalla käyttöön pitkälle kansalaisten vapautuksiin kajoavia rajoitustoimia 16. maaliskuuta vuonna 2020.¹² Saman kuun lopussa otettiin käyttöön muun muassa Uttamaata koskevat liikkumisrajoitukset. Vuoden 2021 keväällä kolmannen korona-aallon myötä¹³ hallitus totesi jälleen poikkeusolot¹⁴ ja rajoitti esimerkiksi ravintoloiden aukioloaikoja ja yleisiä tilaisuuksia.¹⁵

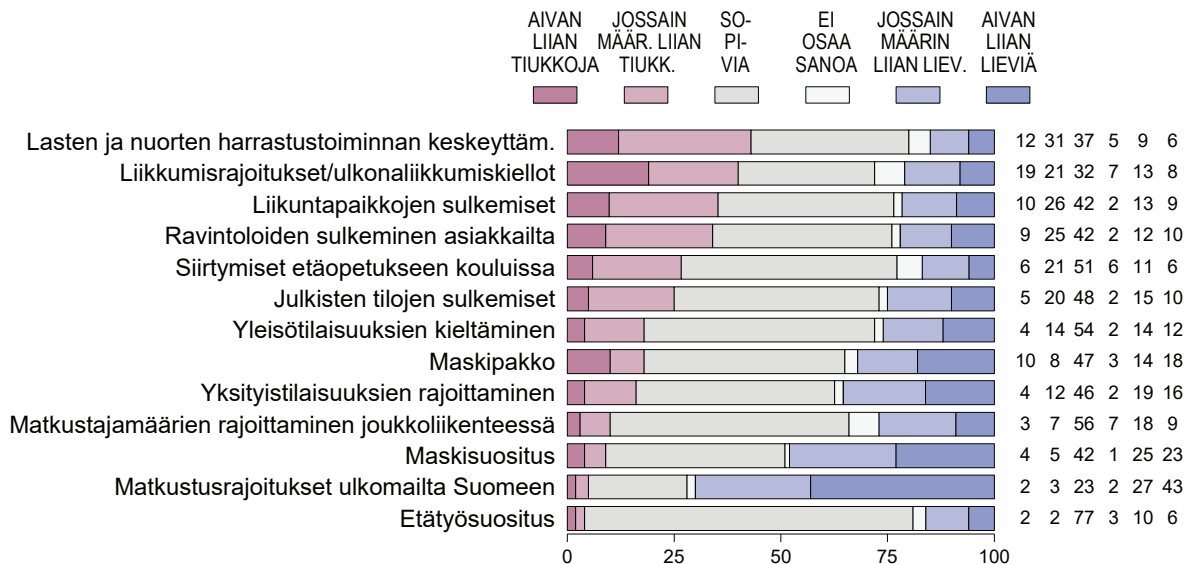
Vuonna 2020 eduskunnassa esitetty kritiikki rajoitustoimia kohtaan oli vielä vähäistä, mutta keväällä 2021 tilanne oli toinen: Oppositiopuolueet kritisoivat hallituksen aikeita asettaa pitkälle meneviä liikkumisrajoituksia. Ihmetystä oppositiossa herätti etenkin se, että samanaikaisesti rajoilla ei ollut otettu käyttöön tiukimpia mahdollisia toimia.¹⁶ Hallitus ei enää saanut kaikille esitetyille toimille varauksetonta tukea, ja esimerkiksi suunnitellut liikkumisrajoitukset kilpistyivät perustuslakivaliokunnan vastustukseen.¹⁷

Arvo- ja asennetutkimuksessa selvitettiin suomalaisten suhtautumista 13 eri suunniteltuun tai käyttöön otettuun rajoitustoimeen. Käyty poliittinen keskustelu näkyy kansalaisten suhtautumisessa eri rajoitustoimiin. Kokonaisuudessaan suomalaiset pitävät useimpia rajoitustoimia oikein mitoitettuina taudin leviämisen estämiseksi, mutta näkemykset jakaantuvat julkisuudessa eniten kritiikkiä osakseen saaneiden liikkumisrajoitusten ja monien mielestä liian vähäisten maahan-tulorajoitusten kohdalla.

Suomalaisista 70 prosenttia on sitä mieltä, että matkustusrajoitukset ulkomailta Suomeen ovat liian lieviä (Kuvio 7). Sopivina niitä pitää vajaa neljännes (23 %) ja liian tiukkoina vain viisi prosenttia.

Matkustusrajoituksia pitää liian lievinä enemmistö lähes kaikista väestöryhmistä.¹⁸ Kaikista rajoitustoimista se on ainoa, jossa kansalaisten selvä enemmistö toivoisi tiukempaa otetta. Toi-

KUVIO 7. Suhtautuminen koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi annettuihin/valmisteltavana olleisiin suosituksiin ja rajoituksiin (%)

nen vuoden aikana suurta poliittista kiista herättänyt kysymys, maskisuositus, erottuu myös rajoitustoimena, jossa lähes puolet (48 %) toivoisi edelleen tiukempia otteita. Sopivana maskisuositusta pitää kuitenkin 42 prosenttia, kun vain yhdeksän prosenttia pitää sitä liian tiukkana.

Eniten epäilyksiä herättää lasten ja nuorten harrastustoiminnan keskeyttäminen, jota 43 prosenttia pitää liian tiukkana toimenä. Kuitenkin yli kolmannes (37 %) pitää rajoitusta sopivana ja 15 prosenttia liian lievänä. Kriittisimpinä erottuvat johtavassa asemassa olevat, yrittäjät sekä kristillisdemokraattien, kokoomuksen ja perussuomalaisten äänestäjät, joiden enemmistö pitää lasten harrastuksiin kohdistuneita rajoituksia liian tiukkoina (ks. Kuvioliite).

Kriittisyyteen lasten harrastusten rajoittamista kohtaan vaikuttanee osin tieto siitä, että koronavirus tarttuu lapsista heikommin eteenpäin kuin aikuisista.¹⁹ Todennäköisesti siksi yleinen liikuntapaikkojen sulkeminen herättää lasten harrastustoiminnan keskeyttämistä vähemmän närää, vaikka moni (36 %) näkee senkin liioiteltuna toimenä.

Liikkumisrajoitukset epäilyttävät monia

Erityisen mielenkiintoinen on suhtautuminen toteutumatta jääneisiin hallituksen kaavailemiin liikkumisrajoituksiin ja ulkonaliikkumiskieltoihin.

40 prosenttia arvioi liikkumisrajoitukset ja ulkonaliikkumiskielto liian tiukoiksi (19 % aivan liian tiukoiksi). Silti kolmannes (32 %) arvioi ne sopiviksi ja viidennes (21 %) liian lieviksi.

Suhtautumisessa on melko suurta vaihtelua niin iän, koulutuksen, sosioekonomisen aseman, asuinpaikan kuin puoluekannatuksenkin perusteella (ks. Kuvioliite). Nuoret ja korkeasti koulutetut kallistuvat iäkkäämpiä ja vähemmän koulutettuja yleisemmin pitämään liikkumisrajoituksia liian tiukkoina. Liian tiukkoina niitä pitää enemmistö johtavassa asemassa olevista (56 %) ja yrittäjistä (51 %). Maantieteellisesti liikkumisrajoitusten ja ulkonaliikkumiskieltojen vahvin vastustus paikantuu Uudellemaalle ja suuriin kaupunkikeihin, jossa asuvista lähes puolet pitää niitä liian tiukkoina.

Enemmistö kristillisdemokraattien, kokoomuksen, Liike Nytin, RKP:n ja perussuomalaisten äänestäjistä pitää liikkumisrajoituksia liian tiukkoina toiminä. RKP:tä lukuun ottamatta hallituspuolueiden kannattajien enemmistö taas pitää liikkumisrajoituksia joko sopivina tai liian lievinä.

Samankaltaiset väestöryhmittäiset jakaumat havaitaan myös ravintoloihin kohdistuvien rajoitustoimien kohdalla. Ravintoloiden sulkemista asiakkailta pitää liian tiukkana toimenä kolmasosa (34 %), sopivana 42 prosenttia ja liian lievänä toimenä viidennes (22 %). Kriittikkiä liiasta tiukuudesta tulee jälleen etenkin johtavassa asemassa

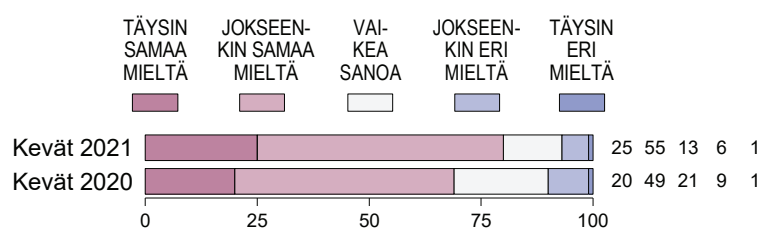
Levottomuuksia pelätään pandemian pitkittyessä

Jo pandemian alkaessa enemmistö kansasta pelkäsi, että tauti voi alkaa aiheuttaa pitkittyessään myös yhteiskunnallisia levottomuuksia. Nyt peräti 80 prosenttia suomalaisista arvioi, että pandemian pitkittyessä yhteiskunnallisten levottomuuksien todennäköisyys kasvaa (Kuvio 8). Vain seitsemän prosenttia on toisella kannalla. Levottomuuksia todennäköisinä pitävien osuus on kasvanut viime keväästä 11

prosenttiyksikköä. Huolta ovat saattaneet lisätä etenkin Helsingissä kevään mittaan nähdyt pienehköt koronatoimia vastustaneet mielenosoitukset.

Enemmistö kaikissa väestöryhmissä näkee pandemian pitkittymisen uhkana levottomuuksien kannalta. Lohdullista kuitenkin on, että kuitenkin aniharva arvioi pandemian pitkittyvän huomattavasti tai jäävän pysyvästi keskuuteemme (ks. s. 8).

KUVIO 8. ”Pandemian pitkittyessä yhteiskunnallisten levottomuuksien todennäköisyys kasvaa” (%)

olevilta, yrittäjiltä sekä perussuomalaisten, Liike Nytin, kokoomuksen ja kristillisdemokraattien äänestäjiltä.

Siirtymistä etäopetukseen kouluissa enemmistö (51 %) pitää sopivana toimenä. Liian tiukkana sitä pitää 27 prosenttia ja liian lievänä 17 prosenttia. Enemmistö pitää myös etätyösuositusta (77 %), matkustajamäärien rajoittamista joukkoliikenteessä (56 %) ja yleisötilaisuuksien kieltämistä (54 %) sopivina rajoitustoimia. Lähes puolet pitää julkisten tilojen sulkemista (48 %), maskipakkoa (47 %) ja yksityistilaisuuksien rajoittamista (46 %) sopivina. Näissä kritiikki jää vähäiseksi suuntaan jos toiseenkin.

Normaaliin paluu siintää

Rajoitusten tiukkuutta ja tarpeellisuutta koskevien näkemysten jakaantuminen saattaa osin liittyä vaihteleviin arvioihin pandemian kestosta.

Hieman alle puolet (47 %) otaksuu, että elämä palaa suurin piirtein entiselleen viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä ja koronarajoitukset voidaan käytännössä purkaa. Joka toinen (50 %) kuitenkin aprikoi pandemian venyvän jossain muodossa vielä ensi vuoden puolelle tai jatkuvan vielä tätäkin pidempään (Kuvio 9).

EVAn Arvo- ja asennetutkimuksen toteuttamisen aikaan, huhtikuussa 2021, eletään koronapandemiassa taitekohtaa, jolloin rokotukset etenevät nopeasti, pandemian odotetaan päättyvän pian ja myös poikkeusolot todettiin päättyneiksi. Tästä

huolimatta suomalaiset suhtautuvat rajoitusten purkuun maltillisen realistisesti. Vain kolme prosenttia uskoo, että normaaliin palattaisiin kesään mennessä.

Selvästi useampi (17 %) arvioi pandemian päättyvän ja rajoitusten purkautuvan kesän aikana tai alkusyksyllä ja reilu neljännes (27 %) uskoo, että entiselleen paluuta pitää odottaa loppusyksyyn tai vuoden loppuun. Yleisin arvio (35 %) on kuitenkin se, että paluu pandemiasta normaaliin tapahtuu vasta vuoden 2022 puolella.

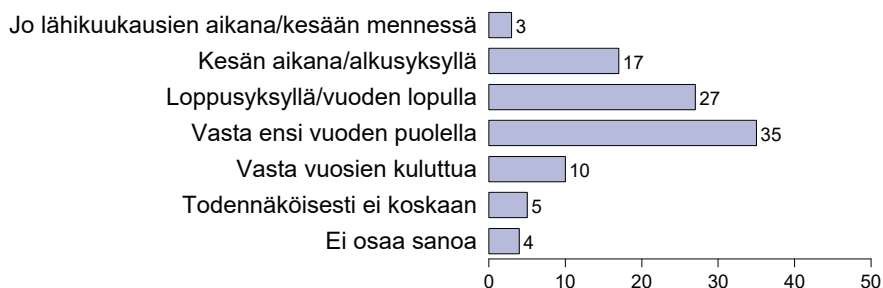
Usko pandemian päättymiseen aikaisintaan vuonna 2022 on yleisin arvio myös lähes kaikissa väestöryhmissä. Pandemian päättymiseen tämän vuoden puolella uskoo enemmistö miehistä, ikäjakauman kaikkein nuorimmista ja vanhimmista, akateemisesti koulutetuista, sosioekonomisesti vahvimmissa asemassa olevista sekä keskustaa, kokoomusta, vihreitä ja RKP:tä äänestävistä.

Vähäistä suurempi osuus arvioi, että pandemia on keskuudessamme vielä pitkään – tai jopa ikuisesti. Kymmenen prosenttia arvioi, että normaaliin voidaan palata vasta vuosien kuluttua, ja viisi prosenttia epäilee, että siihen ei päästä enää ikinä.

Kun pandemia on järkyttänyt elämää perin juurin ja sen päättymisestä vallitsee epävarmuutta, ei ole ihme, että paluu normaaliin vaikuttaa aiheuttavan poliittista turbulenssia. Huhtikuun lopussa 2021 Sanna Marinin (sd.) johtama hallitus kriisiytyi pitkäksi venyneen puoliväliriihen aikana. Poliittisesti paluu normaaliin vaikuttaa vaikeamalta harjoitukselta kuin rajoitusten käyttöönotto.

Suomalaiset ovat realisteja.

KUVIO 9. Milloin arvioi elämän maassamme palaavan suurin piirtein entiselleen ja koronarajoitukset voidaan käytännössä purkaa? (%)

TYÖSKENTELYTAVAT VAIKUTTAVAT UHKA-ARVIOON

Ihmiset suhtautuvat koronaan ja koronatoimiin eri tavoin riippuen siitä, miten he ovat työskennelleet korona-aikana. Taudin esiintyminen tuttavapiirissä sen sijaan ei juuri vaikuta näkemyksiin.

EVAn Arvo- ja asennetutkimus on seurannut, miten ihmiset ovat työskennelleet korona-aikana (Kuvio 10). Ensimmäinen kysely toteutettiin pandemian alettua keväällä 2020, ja seurantakysely tehtiin vuotta myöhemmin keväällä 2021.

Jo pandemian alussa omaksutut tavat organisoida ja tehdä töitä poikkeusoloissa eivät ole juuri vuoden mittaan muuttuneet.^a Tavalliseen tapaan työpaikallaan on viime viikkojen aikana käynyt 37 prosenttia työelämässä mukana olevista. 19 prosenttia ilmoittaa tekevänsä töitä, joissa etätyö ei ole mahdollista. Koska kyseessä on monivalintakysymys, sama vastaaja on saattanut valita useampia vastausvaihtoehtoja. Tämän ilmiön vaikutusta tuloksiin voidaan pitää vähäisenä.

Etätyön suosio on pitänyt pintansa läpi pandemian. Noin kolmannes työllisistä (31 %) on ollut koko ajan etätöissä ja 18 prosenttia kertoo tehneensä osittain etätöitä. Osa-aikaisesti etätöissä on työskennellyt 18 prosenttia.

Vaikka talous on pandemian aikana kärsinyt vähemmän kuin mitä keväällä 2020 pelättiin, on työtä vaille olevien osuus hieman kasvanut. Nyt reilu joka kymmenes (11 %) työelämässä oleva ei työskentele, koska on työtön, lomautettu tai työpaikka on suljettu. Kolme prosenttia on tehnyt vajaata työaikaa, koska töitä on vähemmän, mutta yhdeksän prosenttia puskee ylitöitä töiden runsauden vuoksi.

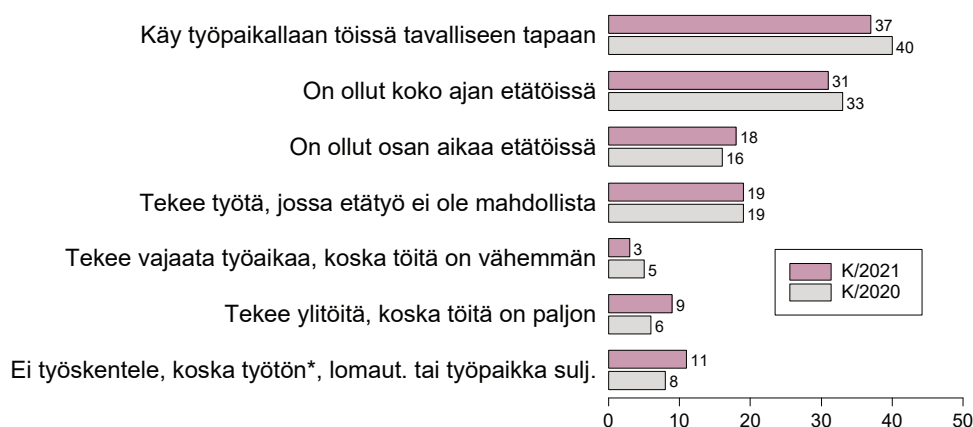
Kun osa-aikaisesti etätöissä olevat lasketaan yhteen kokoaikaisesti etätöissä olevien kanssa, suurempi osa on tehnyt etätöitä (44 %)^b kuin ollut kokoaikaisesti työpaikallaan (37 %, Kuvio 11).

Väestöryhmistä etätöissä työskentelevät erityisesti akateemiset (69 %) ja ylemmät toimihenkilöt (71 %). Työpaikalla taas työskentelevät etunenässä työntekijät (69 %) ja ammattikoulun käyneet (53 %). Äänestäjäryhmistä erottuvat perussuomalaisten äänestäjät, joista suurempi osa työskentelee työpaikallaan (44 %) kuin etätöissä (33 %).

Työskentelytavat selittävät osittain näkemuseroja koronatoimiin ja koronasta koettuun huoleen. Etätyössä työskennelleistä 43 prosenttia sanoo koronaviruksen ja sen leviämisen Suomessa ahdistavan ja pelottavan (Kuvio 12). Työpaikalla normaalisti töissä käyneistä kuitenkin vain 33 prosenttia vastaa samoin. Näkemyksissä on kymmenen prosenttiyksikön ero, joka on pysynyt likimain yhtä suurena vuodentakaiseen verrattuna, jos kohta kokonaisuudessaan viruksen aiheuttama pelko ja ahdistus ovat hieman vähentyneet.

Kun tarkastellaan työelämässä ja sen ulkopuolella (eläke, sairaus, opiskelu, työttömyys) olevia, luvut kääntyvät päinvastoin: työelämän ulkopuolella olevista 46 prosenttia sanoo viruksen ahdistavan ja pelottavan, työelämässä olevista vain 40 prosenttia. Ero on vähäi-

KUVIO 10. Miten on työskennellyt viime viikkojen aikana: arviot keväällä 2020 ja keväällä 2021 (%)

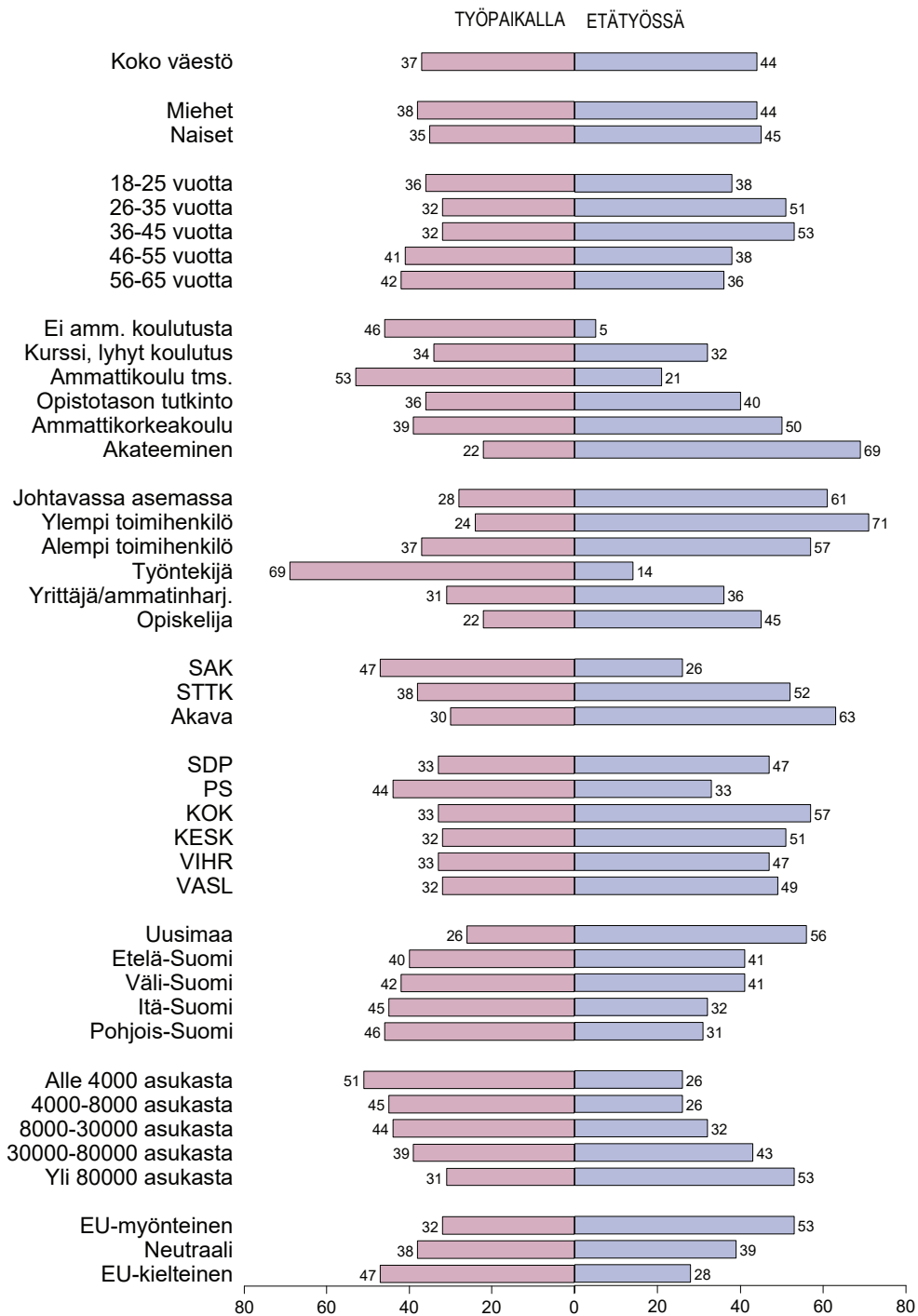

^a Metelinen (2020b).

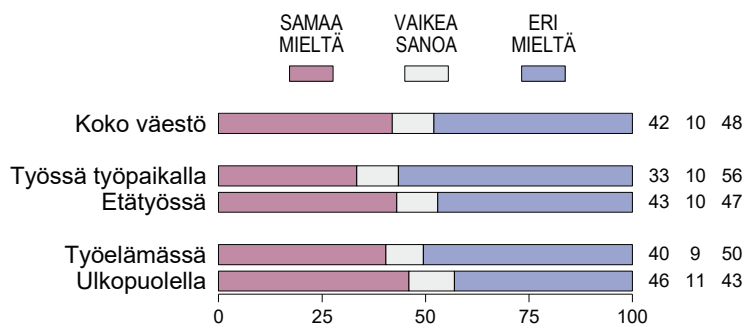
^b Monivalintakysymyksen etätyötä koskevat vastausvaihtoehdot on yhdistetty eliminoiden toinen vastaus niiltä, jotka vastasivat molempiin vaihtoehtoihin "kyllä".

* Kysymysmuoto muuttunut: ilmaisu "työtön" ei sisällynyt vastausvaihtoehtoon kevään 2020 kyselyssä.

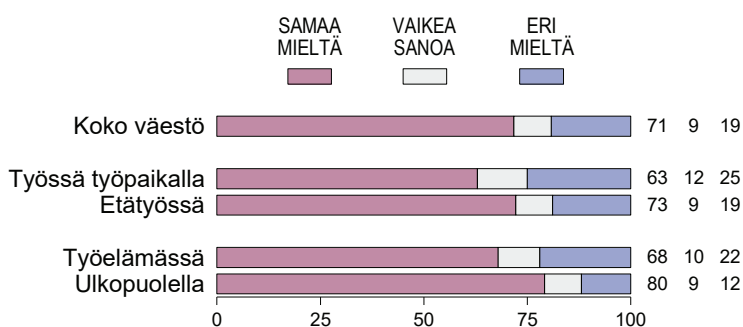
KUVIO 11. Miten on työskennellyt poikkeusolojen aikana: työssä työpaikalla vs. etätöissä (%)

KUVIO 12. Koronavirus ja sen leviäminen Suomessa ahdistaa ja pelottaa minua (%)

KUVIO 13. Vaikka hallituksen toimet koronavirusepidemian torjumiseksi ovat poikkeuksellisen järeitä, annan niille täyden tukeni (%)

nen, ja selittynee suureksi osaksi eläkeikäisten aiheellisesti muita suuremmalla tautia koskevalla pelolla.

Työelämän ulkopuolella olevista suurempi osa (80 %) antaa myös hallituksen koronatoimille täyden tukensa, kun työelämässä olevista näin tekee 68 prosenttia (Kuvio 13).

Etätöissä ja työpaikalla työskentelevien erilainen suhtautuminen virukseen näyttäisi heijastuvan jonkin verran myös suhtautumiseen koronatoimiin. Etätöissä olevat nimittäin ovat valmiimpia antamaan täyden tukensa hallituksen toimille koronavirusepidemian torjumiseksi, vaikka ne ovat poikkeuksellisen järeitä. Näin vastaa 73 prosenttia etätöissä työskennelleistä kun työpaikalla kokoaikaisesti töissä käyneistä vain 63 prosenttia yhtyy väittämään.

TAUTI LÄHIPYIRISSÄ VAIKUTTAA ASEENTEISIIN

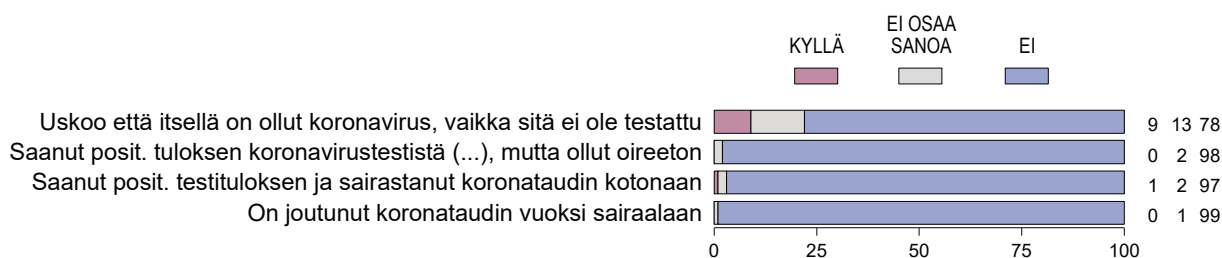
Osana Arvo- ja asennetutkimusta kysyttiin, onko sairastanut itse tautia tai, onko sitä esiintynyt lähipiirissä. 27. huhti-

kuuta 2021 mennessä ilmoitettuja koronatautitapauksia oli Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan ollut 86 161 ja koronaan kuolleita oli 908.^c Sairastuneita on ollut siis noin kaksi prosenttia 18–74-vuotiaasta väestöstä ja kuolleita 0,02 prosenttia.^d

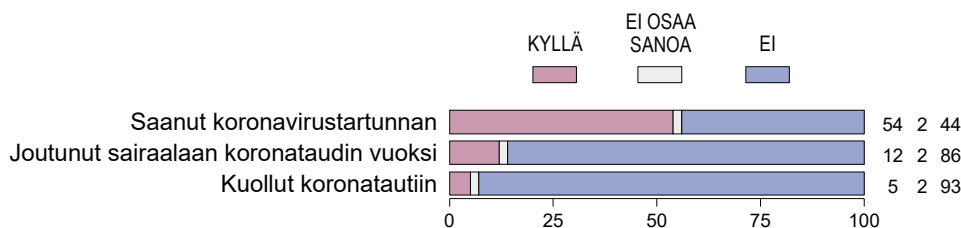
Arvo- ja asennetutkimuksen tulokset tautikyselyyn ovat linjassa THL:n havaintojen kanssa. Yksi prosentti kertoo saaneensa positiivisen testituloksen ja sairastaneensa koronataudin kotonaan (Kuvio 14). Koronataudin vuoksi sairaalaan joutuneita on nolla prosenttia, ja niin ikään nolla prosenttia sanoo saaneensa positiivisen tuloksen koronavirustestistä, mutta olleensa oireeton. Yhdeksän prosenttia uskoo sairastaneensa koronaviruksen, vaikka sitä ei ole testattu.

Yli puolet suomalaisista (54 %) kuitenkin sanoo tuntevansa henkilökohtaisesti jonkun, joka on saanut koronavirustartunnan (Kuvio 15). Kaksitoista prosenttia tuntee

KUVIO 14. Omakohtaiset koronakokemukset – onko itse kokenut seuraavaa (%)

KUVIO 15. Tunnetko henkilökohtaisesti jonkun (perheenjäsen, sukulainen, ystävä, tuttava, työtoveri), joka on... (%)

^c Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2021b).

^d 18–74-vuotiaita oli Suomessa 4 300 000 vuoden 2020 lopussa. Tilastokeskus (2021).

jonkun, joka on joutunut sairaalaan koronataudin vuoksi. Viisi prosenttia tuntee jonkun, joka on kuollut koronatautiin.

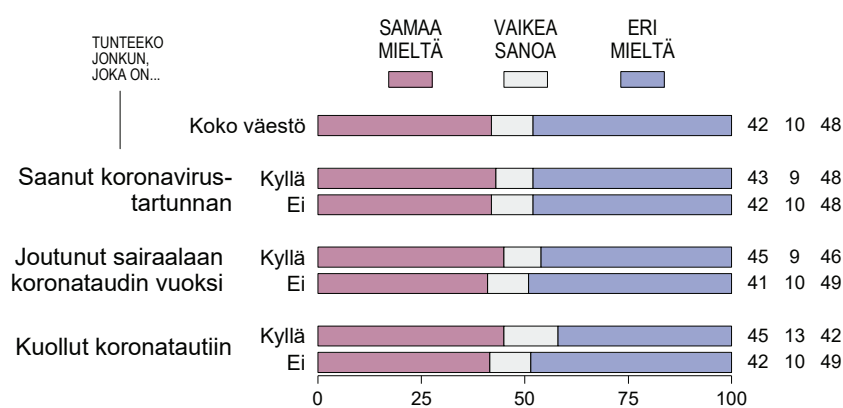
Johtavassa asemassa olevat ja suurissa kaupungeissa asuvat tuntevat muita useammin jonkun, joka on sairastunut tautiin.

Koronavirukseen sairastuneiden, sairaalaan joutuneiden tai kuolleiden tunteminen ei juuri vaikuta siihen, kuinka paljon koronavirus pelottaa. Liki yhtä moni koronaan sairastuneen tunteva (43 %) kuin ei-tunteva (42 %) sanoo koronaviruksen ja sen leviämisen ahdistavan ja pelottavan (Kuvio 16). Sairaalaan joutuneen tuntevista 45 prosenttia sanoo taudin ahdistavan ja pelottavan, ei-tuntevista 41 prosenttia. Koronaan kuolleen tuntevista niin ikään 45 prosenttia sanoo taudin ahdistavan ja pelottavan, ei-tuntevista 42 prosenttia.

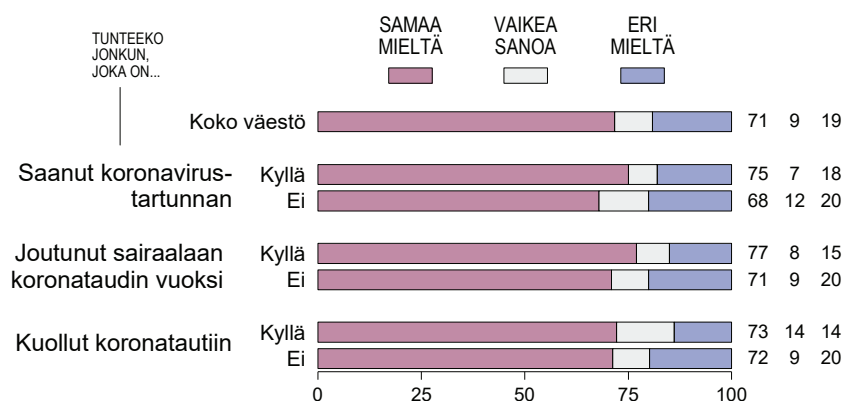
Kovin suuri ero ei ole myöskään suhtautumisessa koronatoimiin sen mukaan, tunteeo jonkun koronatautiin sairastuneen vai ei. Kolme neljästä (75 %) koronaan sairastuneen tuntevasta antaa hallituksen koronatoimille täyden tukensa, kun ei-tuntevista tukensa antaa 68 prosenttia (Kuvio 17). Sairaalaan taudin takia joutuneen tuntevista tukensa antaa 77 prosenttia, kun ei-tuntevista näin tekee 71 prosenttia. Koronatautiin kuolleen tuntevista 73 prosenttia antaa hallituksen toimille tukensa, ei-tuntevista käytännössä yhtä moni (72 %).

Kokonaisuudessaan koronavirukseen sairastuneiden tunteminen ei siis juuri vaikuta ihmisen korona-asenteisiin, mikä on luontevaa ajatellen sitä, että suomalaisten luottamus viranomaistietoon on vahvaa.^e Ihmisten ei tarvitse nähdä omin silmin asioiden tapahtuvan luottaakseen niiden olemassaoloon.

KUVIO 16. Koronavirus ja sen leviäminen Suomessa ahdistaa ja pelottaa minua (%)

KUVIO 17. Vaikka hallituksen toimet koronavirusepidemian torjumiseksi ovat poikkeuksellisen järeitä, annan niille täyden tukeni (%)

^e Haavisto (2020b).

VIITTEET

- 1 Haavisto (2020a).
- 2 THL (2021a).
- 3 RKP:tä äänestävien vastaajaryhmän pienuudesta johtuen tulosta on pidettävä suuntaa-antavana.
- 4 Haavisto (2020a).
- 5 Kysymysmuotoilussa puhutaan koronavirusepidemiasta, kun kysymystä muotoiltaessa keväällä 2020 taudista puhuttiin yleisesti vielä epidemiana eikä vielä pandemiana.
- 6 Ks. esim. Wall Street Journal (2021).
- 7 Anttonen ym. (2021).
- 8 Kurronen (2021).
- 9 Haavisto (2020b).
- 10 Metelinen (2020a).
- 11 Kotamäki (2021).
- 12 Valtioneuvosto (2020).
- 13 THL (2021b).
- 14 Valtioneuvosto (2021a).
- 15 Valtioneuvosto (2021b).
- 16 Yle (2021).
- 17 PeVL 12/2021 vp.
- 18 Ainoa poikkeus ovat RKP:n äänestäjät.
- 19 THL (2021c).

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 059 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 24.3.–7.4.2021. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

LÄHTEET

- Anttonen, J., Berg-Andersson, B., Kaitila, V., Kangasharju, A., Kuusi, T., Lehmus, M. ja Puonti, P. (2021). Suhdanne 2021:1, Elinkeinöelämän tutkimuslaitos.
- Haavisto, I. (2020a). Suomalaiset pelkäävät koronan vaikutuksia muihin, mutta eivät ole kovin huolissaan itsestään, <https://www.eva.fi/blog/2020/04/16/suomalaiset-pelkaavat-koronan-vaikutuksia-muihin-mutta-eivat-ole-kovin-huolissaan-itsestaan/> (haettu 27.4.2021).
- Haavisto, I. (2020b). Poliitiikan poikkeustila – Koronakriisi yhdisti suomalaiset, EVA Analyysi No 81.
- Haavisto, I. (2020c). Kurin ja järjestyksen maa – Lainkuuliaisuus on huipussaan korona-Suomessa, EVA Arvio No 21.
- Kotamäki, M. (2021). Kauppakamarikysely: Erityisesti pienillä ja majoitus- ja ravintola-alan yrityksillä rahoitusvaikeuksia koronan takia, <https://kauppakamari.fi/tiedote/kauppakamarikysely-erityisesti-pienilla-ja-majoitus-ja-ravintola-alan-yrityksilla-rahoitusvaikeuksia-koronan-takia/> (haettu 26.4.2021).
- Kurronen, S. (2021). Suomalaisen enemmistö leikkaisi menoja talouden tasapainottamiseksi, <https://www.eva.fi/blog/2021/04/20/suomalaisen-enemmisto-leikkaisi-menoja-talouden-tasapainottamiseksi/> (haettu 27.4.2021).
- Metelinen, S. (2020a). Epäluottamuksen paluu – Usko politiikkaan osoittautui koronakevään poikkeustilaksi, EVA Arvio No 28.
- Metelinen, S. (2020b). Sisukkaina savottaan – Suomalaiset ovat valmiita tinkimään eduistaan talouskurimuksen selättämiseksi, EVA Analyysi No 82.
- PeVL 12/2021 vp.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2021a). COVID-19-rokotusten edistyminen, https://www.thl.fi/episeuranta/rokotukset/koronarokotusten_edistyminen.html (haettu 27.4.2021).
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2021b). Tilannekatsaus koronaviruksesta, <https://thl.fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tilannekatsaus-koronaviruksesta> (haettu 26.4.2021).
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2021c). Lapset ja koronavirus, <https://thl.fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/lapset-ja-koronavirus> (haettu 27.4.2021).
- Tilastokeskus (2021). Väestörakenne 31.12, https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#V%C3%A4est%C3%B6rakenne-%2031.12. (haettu 27.4.2021).
- Valtioneuvosto (2020). Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi, Tiedote 140/2020, <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi> (haettu 26.4.2021).
- Valtioneuvosto (2021a). Suomessa vallitsevat poikkeusolot, <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/suomessa-vallitsevat-poikkeusolot-1> (haettu 27.4.2021).
- Valtioneuvosto (2021b). Rajoitukset ja suositukset koronaepidemian aikana, <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset> (haettu 26.4.2021).
- Wall Street Journal (2021). What We Know About India's 'Double Mutant' Covid-19 Variant, <https://www.wsj.com/articles/what-we-know-about-indias-double-mutant-covid-19-variant-11619193481> (haettu 27.4.2021).
- Yle (2021). Yle seurasi keskustelua liikkumisrajoituksista: Oppositio vaati muiden keinojen käyttämistä ensin, Marin: Yksinään eivät olisi riittäviä, <https://yle.fi/uutiset/3-11857846> (haettu 26.4.2021).

EVA Analyysin *Politisoitunut pandemia* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)